

BG

BG

BG

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 11.4.2011
COM(2011) 195 окончателен

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ,
СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И
КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ**

Прилагане на Европейския механизъм за микрофинансиране „Прогрес“ — 2010 г.

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ,
СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И
КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ**

Прилагане на Европейския механизъм за микрофинансиране „Прогрес“ — 2010 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

1.	Въведение	4
2.	Основни характеристики на Европейския механизъм за микрофинансиране „Прогрес“	5
3.	Гаранции в рамките на механизма за микрофинансиране „Прогрес“	6
3.1.	Създаване на частта за гаранциите в рамките на механизма за микрофинансиране „Прогрес“	6
3.2.	Основни характеристики	7
3.3.	Кой се възползва?	9
4.	Финансирани инструменти	11
4.1.	Създаване на <i>fonds commun de placement</i> за финансираните инструменти	11
4.2.	Основни характеристики	11
4.3.	Кой се възползва?	13
5.	Мониторинг и докладване	14
6.	Комуникационна дейност	15
7.	Взаимно допълване и координиране с други инструменти	15
8.	Перспективи и заключения	17

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Микропредприятията¹ са гръбнакът на икономиката на Европейския съюз и представляват над 95 % от 2-та милиона предприятия, които се учредяват всяка година. Една трета от микропредприятията и малките предприятия се създават от безработни.

Една от предпоставките за започване на бизнес е достъпът до финансиране. Икономическата криза сви значително отпускането на заеми от страна на банките, като по този начин изостри структурните проблеми, които срещат групите в неравностойно положение, когато се опитват да получат достъп до банкови услуги.

Микрофинансирането², и по-специално микрокредитирането, т.е. заеми под 25 000 EUR, предоставят решение на този проблем. Преди кризата потенциалното търсене на микрокредитиране в ЕС в краткосрочен план се изчисляваше на над 700 000 нови заема на приблизителна стойност от 6296 млн. EUR³. По-голямата част от микрокредитирането в ЕС се осигурява от нетърговски институции за микрофинансиране (НПО, фондации, държавни органи, банки на държавите-членки, специализирани в оказване на помощ на предприятията, и небанкови финансови институции), но на тези доставчици в момента им липсва капацитет или ресурси, за да отговорят на това засилено търсене.

Европейският парламент призна проблема и поиска от Комисията да увеличи усилията си за развитие на микрокредитирането в ЕС с цел подпомагане на растежа и заетостта⁴.

В отговор на кризата⁵ Комисията прие на 2 юли 2009 г. две законодателни предложения, едното за създаване на Европейския механизъм за микрофинансиране „Прогрес“, а другото — за използване на средства от програмата „ПРОГРЕС“, за да се финансира този механизъм. Парламентът и Съветът постигнаха споразумение по тях в началото на 2010 г. и след това подписаха Решение № 283/2010/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 март 2010 г. за създаване на Европейски механизъм за микрофинансиране за трудова заетост и социално приобщаване „Прогрес“⁶ („Решението“), което влезе в сила на 8 април 2010 г.

Финансовото участие от бюджета на ЕС възлиза на 100 млн. EUR за периода от 1 януари 2010 г. до 31 декември 2013 г.⁷. От тази сума 60 млн. EUR са от програмата

¹ В приложението към Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията от 6 май 2003 г. относно определението за микро-, малки и средни предприятия (ОВ L 124, 20.5.2003 г., стр. 36), „микропредприятие“ се определя като „предприятие, в което работят по-малко от 10 души, и чийто годишен оборот и/или общ годишен баланс не надхвърля 2 млн. EUR“.

² „Микрофинансиране“ е по-широко понятие, което включва микрокредитирането, но също и други финансови услуги, като спестявания, микрозастраховане или трансфери.

³ Вж. съобщението „Европейска инициатива за развитие на микрокредитирането в подкрепа на растежа и заетостта“ (СОМ(2007) 708 окончателен/2 от 20 декември 2007 г.)

⁴ Резолюция на Европейския парламент от 24 март 2009 г., в която се дават препоръки на Комисията относно Европейска инициатива за развитие на микрокредитирането в подкрепа на растежа и заетостта (2008/2122(INI).

⁵ Вж. съобщението „Споделен ангажимент за трудова заетост“ (СОМ(2009) 257 от 3 юни 2009 г.).

⁶ ОВ L 87, 7.4.2010 г., стр. 1.

⁷ Член 3, параграф 1 от решението.

„ПРОГРЕС“⁸ и 40 млн. EUR — от маржовете в бюджета. В споразумението беше предвидена възможността бюджетният орган да реши да „върне“ до 20 млн. EUR на програмата „ПРОГРЕС“ чрез проекта за годишен бюджет през периода 2011—2013 г.

В първия годишен доклад се прави преглед на прилагането на Европейския механизъм за микрофинансиране „Прогрес“ (механизъм за микрофинансиране „Прогрес“). В съответствие с член 8 от Решението докладът се основава на докладите за прилагане, предоставени от Европейския инвестиционен фонд (ЕИФ). Понеже механизмът за микрофинансиране „Прогрес“ е създаден съвсем наскоро, този доклад е насочен върху основните характеристики на инструмента, замисъла на продуктите и първите етапи на прилагане. В последните три раздела се описват комуникационната дейност, извършена от Комисията и ЕИФ, начинът, по който механизмът за микрофинансиране „Прогрес“ допълва другите инструменти на ЕС, и перспективите за по-нататъшно развитие.

2. ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ МЕХАНИЗЪМ ЗА МИКРОФИНАНСИРАНЕ „ПРОГРЕС“

Целите на Европейския механизъм за микрофинансиране „Прогрес“ са две: от една страна, чрез него микрофинансирането става по-достъпно за лицата, които желаят да започнат или да разработят микропредприятия, включително и с оглед на самостоятелна заетост, тъй като позволява на доставчиците на микрокредитиране в ЕС да увеличат отпускането на заеми за тях. От друга страна, механизмът подобрява достъпа до микрофинансиране чрез намаляване на риска, поеман от институциите за микрофинансиране. Това позволява на доставчиците да достигнат до групи, които иначе не биха могли да бъдат обслужени, защото не биха могли да представят достатъчно обезпечение или защото лихвените проценти биха били много високи, ако отразяват действителният риск. Механизмът за микрофинансиране „Прогрес“ е насочен към широк кръг от крайни бенефициери:

- лица, които са загубили работните си места или са изложени на риск да ги загубят, или които изпитват затруднения да влязат или отново да се включат в пазара на труда, хора, изправени пред заплахата от социално изключване, и уязвими хора, които са в неравностойно положение, когато става въпрос за получаване на достъп до конвенционалния кредитен пазар;
- микропредприятия, особено в сферата на социалната икономика, в които работят лица от категориите, посочени в предходната точка⁹.

За да бъде достигнат този широк кръг от крайни бенефициери, на доставчиците на микрокредити следва да бъдат предоставени различни финансови инструменти. Ето защо в Решението¹⁰ се предвиждат четири типа финансови инструменти: гаранции, инструменти за споделяне на риска, собствен капитал и дълг. Те се предоставят на публичните и частните организации, установени на национално, регионално и местно

⁸ Решение № 1672/2006/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 24 октомври 2006 г. за създаване на програма на Общността за заетост и социална солидарност — „Прогрес“ (ОВ L 315, 15.11.2006 г., стр. 1).

⁹ Член 2 от Решението.

¹⁰ Член 4 от Решението.

равнище, които предоставят един краен продукт – микрофинансиране на лица и микропредприятия в държавите-членки.

За да се разработят тези инструменти, бяха създадени две отделни структури:

- инструмент за гаранции;
- структуриран инвестиционен инструмент под формата на *fonds commun de placement-fonds d'investissement spécialisé* (FCP-FIS) съгласно люксембургското право, чрез който се предлагат финансирани инструменти (дълг, собствен капитал и споделяне на риска).

Комисията счита, че участието от страна на Съюза в размер на 100 млн. EUR ще доведе до отпускането на микрокредити от над 500 млн. EUR за осем години благодарение на:

- **Допълнително финансиране от други инвеститори.** Предполага се, че инвестициите на ЕС могат да привлекат финансиране от трети страни. Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) вече поема ангажимент да предостави участие в същия размер като участието на ЕС, и да отпусне 100 млн. EUR за частта „финансирани инструменти“. Очакват се допълнителни 47 млн. EUR от други инвеститори.
- **Подновяем характер на средствата.** Средствата могат да се използват повече от един път през времетраенето на механизма за микрофинансиране „Прогрес“. В Решението се предвижда последното (ре)инвестиране да бъде извършено през 2016 г.
- **Генериран от продуктите ефект на лоста.** Според изчисленията всяко евро, за което се поема ангажимент за гаранции, би могло да генерира поне шест евро в микрокредитиране, докато за финансираните инструменти се очаква да окажат ефект на лоста с коефициент от едно до три

В раздели 3 и 4 се описват съответно създаването и основните характеристики на частта за гаранциите и на финансираните инструменти, както и това кой се възползва от тях.

3. ГАРАНЦИИ В РАМКИТЕ НА МЕХАНИЗМА ЗА МИКРОФИНАНСИРАНЕ „ПРОГРЕС“

3.1. Създаване на частта за гаранциите в рамките на механизма за микрофинансиране „Прогрес“

Частта за гаранциите беше стартирана на 1 юли 2010 г. в рамките на фидуциарното споразумение за управление (ФСУ), сключено между Комисията и Европейския инвестиционен фонд. От общо 100 млн. EUR на разположение за механизма за микрофинансиране „Прогрес“ 25 млн. EUR ще бъдат разпределени за частта за гаранциите.

3.2. Основни характеристики

Частта за гаранциите беше оформена предимно по модела на частта за гаранциите за МСП¹¹ от Програмата за конкурентоспособност и иновации¹².

Схемата по-долу е илюстрация на начина, по който работи инструментът за гаранциите. Посредниците могат да подадат заявление за гаранции в отговор на отправена покана за изразяване на интерес, публикувана на уебсайта на ЕИФ¹³. ЕИФ оценява заявленията и след като съветът на директорите на ЕИФ и Комисията ги одобряват, ЕИФ преговаря за договорите и ги подписва с посредниците.

ЕИФ издава преки гаранции на доставчиците на микрокредити, за да покрие портфейлите им от микрокредити, или насрещни гаранции на гарантиращите институции, които на свой ред издават гаранции за покриване на портфейлите от микрокредити на институциите за микрофинансиране. И в двата случая максималният размер на гаранцията е 75 % от съответното микрокредитиране или портфейл с гаранции, като посредникът остава отговорен за поне 20 %. Гаранцията, издадена от ЕИФ, покрива първата загуба, но се договаря и таван за всеки гарантиран портфейл въз основа на очакваните кумулативни загуби от портфейла. Максималната отговорност за Европейския механизъм за микрофинансиране „Прогрес“ се определя на 20 % от всеки гарантиран портфейл.

Гаранциите са с максимален срок до три години. По принцип те се предоставят безплатно, но посредниците трябва да заплатят такса ангажимент, ако не успеят да постигнат 90 % от договорения обем на портфейла, т.е. ако изплатят под формата на микрокредити по-малко от 90 % от договорения обем. Това осигурява необходимия стимул, за да се достигне до крайните бенефициери и за да се постигне договореният

¹¹ Гаранции за МСП.

¹² Решение № 1639/2006/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 24 октомври 2006 г. за създаване на Рамкова програма за конкурентоспособност и иновации (2007—2013 г.) (ОВ L 310, 9.11.2006 г., стр. 15).

¹³ http://www.eif.org/what_we_do/microfinance/microcredit_guarantees/index.htm.

обем на портфейла.

Допълнителност

В споразумението с ЕИФ се предвижда, че средствата от механизма за микрофинансиране „Прогрес“ не могат да заменят равностойни гаранции, получени от посредници в рамките на съществуващите европейски, национални или регионални финансови инструменти. Прилаганите критерии са въздействието върху географския обхват или върху общия размер на финансирането, предоставено на крайните бенефициери или на всеки вид краен бенефициер, и по-специално на рисковите групи.

Географски баланс

ЕИФ ще се стреми да насърчава балансирано географско разпределение на дейностите в рамките на механизма за микрофинансиране „Прогрес“. Съгласно споразумението от ЕИФ се изисква да издава гаранции за посредниците в най-малко 12 държави-членки до края на 2016 г. и да спазва пределно допустима концентрация на гаранциите по държави¹⁴.

¹⁴

Докато общите бюджетни задължения или допълнителните суми, налични за поетите задължения, са не повече от 25 млн. EUR, пределно допустимата концентрация е 4 млн. EUR на държава-членка; над 25 млн. EUR тази концентрация е 6 млн. EUR или 16% от общите бюджетни задължения или допълнителните суми, налични за поетите задължения (прилага се по-ниската от тези две суми).

3.3. Кой се възползва?

Допустими са само заявления от организации, обслужващи крайните бенефициери, попадащи в обхвата на Решението. Те трябва да предоставят:

- или гаранции за портфейлите от микрокредити;
- или микрокредитиране съгласно определението в Решението.

И в двата случая целта трябва да бъде учредяване и/или развитие на микропредприятия: предоставените на крайните бенефициери микрокредити трябва да бъдат използвани за финансиране на инвестиции, оборотен капитал, включително придобиване на лицензии, и други първоначални разходи за микропредприятията.

Поканата за изразяване на интерес бе посрещната с голям интерес от посредниците, въпреки че в крайна сметка някои от тях не подадоха заявления. Повечето от тях бяха много малки институции за микрокредитиране, действащи на местно равнище, които не отговаряха на изискванията за минимален обем на финансирането, който трябва да се генерира (най-малко 100 микрокредита на година в портфейлите по механизма за микрофинансиране „Прогрес“). Това изискване за обем намалява риска за посредниците чрез диверсифициране на портфейлите и осигурява достигане до по-голям брой бенефициери, но не изключва малките доставчици на микрокредити. Например в Обединеното кралство осем малки институции за микрофинансиране обединиха ресурсите си и създадоха общ фонд, за да се възползват от механизма (в този случай — финансирани инструменти).

До края на 2010 г. в рамките на частта за гаранциите от механизма за микрофинансиране „Прогрес“ бяха подписани две споразумения — първото с белгийския доставчик на микрофинансиране *microStart*¹⁵, а второто — с нидерландската фондация *Qredits*¹⁶.

MicroStart

MicroStart е нова белгийска институция за микрофинансиране с нестопанска цел, създадена от банката BNP Paribas Fortis в сътрудничество с ADIE¹⁷ — френски доставчик на микрокредити и един от най-големите в Европа. Чрез механизма за микрофинансиране „Прогрес“ на *microStart* бяха предоставени гаранции в размер на 111 375 EUR за портфейл от микрокредити в размер на 2,7 млн. EUR с гаранционен процент от 75 % и таван от 5,5 %.

MicroStart предоставя микрокредити на микропредприемачи, които нямат достъп до традиционните банкови заеми, по-специално на лица от средите на безработните, получателите на социални плащания и мигрантите, и ще им предостави подкрепа при създаването и развитието на бизнеса им. *MicroStart* ще концентрира първите си операции в няколко бедни района на Брюксел, като Saint-Gilles/Sint-Gillis¹⁸, Saint-Josse-ten-Noode/Sint-Joost-ten-Node и Schaerbeek/Schaarbeek, където нивото на безработица

¹⁵ Договорът е подписан на 15 декември 2010 г.

¹⁶ Договорът е подписан на 16 декември 2010 г.

¹⁷ Association pour le droit à l'initiative économique.

¹⁸ Клонът в Saint-Gilles/Sint-Gillis ще обслужва също части от съседните квартали на Андерлехт и Брюксел.

варира от 27 % до 32 %. Съществуват планове за разширяване на операциите до края на 2012 г., за да обхванат Валония и Фландрия.

Гаранцията от механизма за микрофинансиране „Прогрес“ позволи банката BNP Paribas Fortis да се включи в създаването на този нов доставчик на микрокредити. Това означава, че механизмът е оказал пряко въздействие върху общото финансиране, предоставено на целевата група. За разлика от съществуващите институции за микрофинансиране в Белгия, които обикновено обхващат горния сегмент на пазара¹⁹, целта на *microStart* е да се съсредоточи върху долния сегмент със среден размер на заемите от 2000 до 3000 EUR. Следователно *microStart* ще разшири обсега на микрофинансирането в Белгия, което до сега беше насочено върху по-големи проекти.

Qredits

Qredits е частна фондация с нестопанска цел, започнала дейността си през 2009 г. Сред основателите ѝ са както публични, така и частни институции, като нидерландското министерство на социалните въпроси и заетостта, Фондът за трудова заетост и условия на живот и банките ABN AMRO, Fortis Bank Nederland, ING Nederland и Rabobank Nederland. Фондацията получава гаранция в размер на 1 300 500 EUR от механизма за микрофинансиране „Прогрес“ за портфейла си за микрокредити от 20,4 млн. EUR с гаранционен процент от 75 % и таван от 8,5 %.

Qredits предоставя не само финансиране, но и насоки за установените предприемачи и за новосъздадените предприятия с жизнеспособен бизнес план, но без достъп до търговско финансиране. Фондацията също така осигурява микрокредити на новосъздадени предприятия бенефициери и на клиенти от рискови или уязвими групи, като безработни, хора на социални помощи, младежи, възрастни хора, лица с неблагоприятна кредитна история²⁰ и несемейни лица.

Преди *Qredits* да получи гаранцията по механизма за микрофинансиране „Прогрес“, микрокредитирането за новосъздадени предприятия е съставлявало само 34 % от портфейла му, тъй като тези трансакции представляват относително висок риск. Гаранцията позволява на *Qredits* да разшири отпускането на заеми за новосъздадени предприятия (определени като предприемачи, чийто опит в съответната област не надхвърля три години), включително за уязвимите групи, които представляват по-висок риск. Гаранцията също така позволява на *Qredits* да въведе не толкова строги изисквания за обезпечение за някои микрозаематели, които иначе не биха имали достъп до финансиране в Нидерландия.

Бъдещи трансакции

Що се отнася до бъдещите трансакции, ЕИФ продължава да получава заявления, които се очаква да доведат до други операции през 2011 г.

¹⁹ Основният белгийски доставчик в тази област е *Fonds de Participation*, който предоставя микрокредити със среден размер от 15 000 EUR (2007 г.).

²⁰ *Qredits* взема предвид информацията, предоставена от бюро за кредитите, за да направи оценка на свързателността на кандидатите.

4. ФИНАНСИРАНИ ИНСТРУМЕНТИ

4.1. Създаване на *fonds commun de placement* за финансираните инструменти

В края на октомври 2010 г. приключиха преговорите между Комисията, ЕИБ и ЕИФ за създаването на *fonds commun de placement-fonds d'investissement spécialisé* (FCP-FIS). Люксембургският регулаторен орган²¹ даде окончателно си одобрение за стартирането на FCP на 22 ноември 2010 г., датата, на която започна да функционира частта за финансираните инструменти. От общо 100 млн. EUR на разположение за механизма за микрофинансиране „Прогрес“ за периода до 2013 г., 75 млн. EUR ще бъдат разпределени за частта за финансираните инструменти. ЕИБ ще внесе 100 млн. EUR, а на по-късен етап се очаква да се присъединят трети страни инвеститори с общ размер на инвестициите от 50 млн. EUR. Откакто бе прието Решението, още 3 млн. EUR бяха добавени от Комисията²².

4.2. Основни характеристики

За да бъде достигнат широк кръг от крайни бенефициери, в рамките на FCP се предлагат различни продукти. Потенциалните посредници могат да подават заявления за четири типа финансови инструменти:

- **заеми с първостепенен ранг**²³;
- **подчинени заеми** (финансирането е с по-нисък ранг в сравнение с първостепенните кредитори);
- **заеми с подялба на риска** (първостепенни заеми, съчетани с участие в риска в портфейла с микрокредити);
- **дялово участие** (пряко или непряко дялово участие под формата на инвестиции в обикновени или преференциални акции).

За финансираните инструменти потенциалните посредници се насърчават да подават заявления направо в ЕИФ, който впоследствие прави предварителен подбор на предложенията и извършва проверка за добросъвестност. След одобрение от съвета на директорите на ЕИФ се постига споразумение за договора и той се подписва от ЕИФ и посредника.

Схемата по-долу е илюстрация на начина, по който работи частта за „финансираните инструменти“. FCP е създаден като централен фонд — Платформата на ЕС за микрофинансиране. Понастоящем единственият му подфонд е Европейският фонд за микрофинансиране „Прогрес“, като Комисията и ЕИБ са инвеститорите основатели, а ЕИФ е управляващото му дружество. Комисията притежава подчинените дялове, които са с по-нисък ранг от първостепенните дялове. Това означава, че Комисията понася първите нетни загуби, засягащи активите на подфонда, докато ЕИБ е защитена срещу

²¹ Commission de Surveillance du Secteur Financier (CSSF).

²² 3-те млн. EUR идват от подготвителното действие на Европейския парламент. Вж. раздел 7.

²³ В случай че заемополучателят изпадне в несъстоятелност, първостепенните заеми трябва да бъдат върнати, преди другите кредитори да могат да получат плащания.

понесените от подчинените дялове загуби, тъй като притежава дяловете с първостепенен ранг.

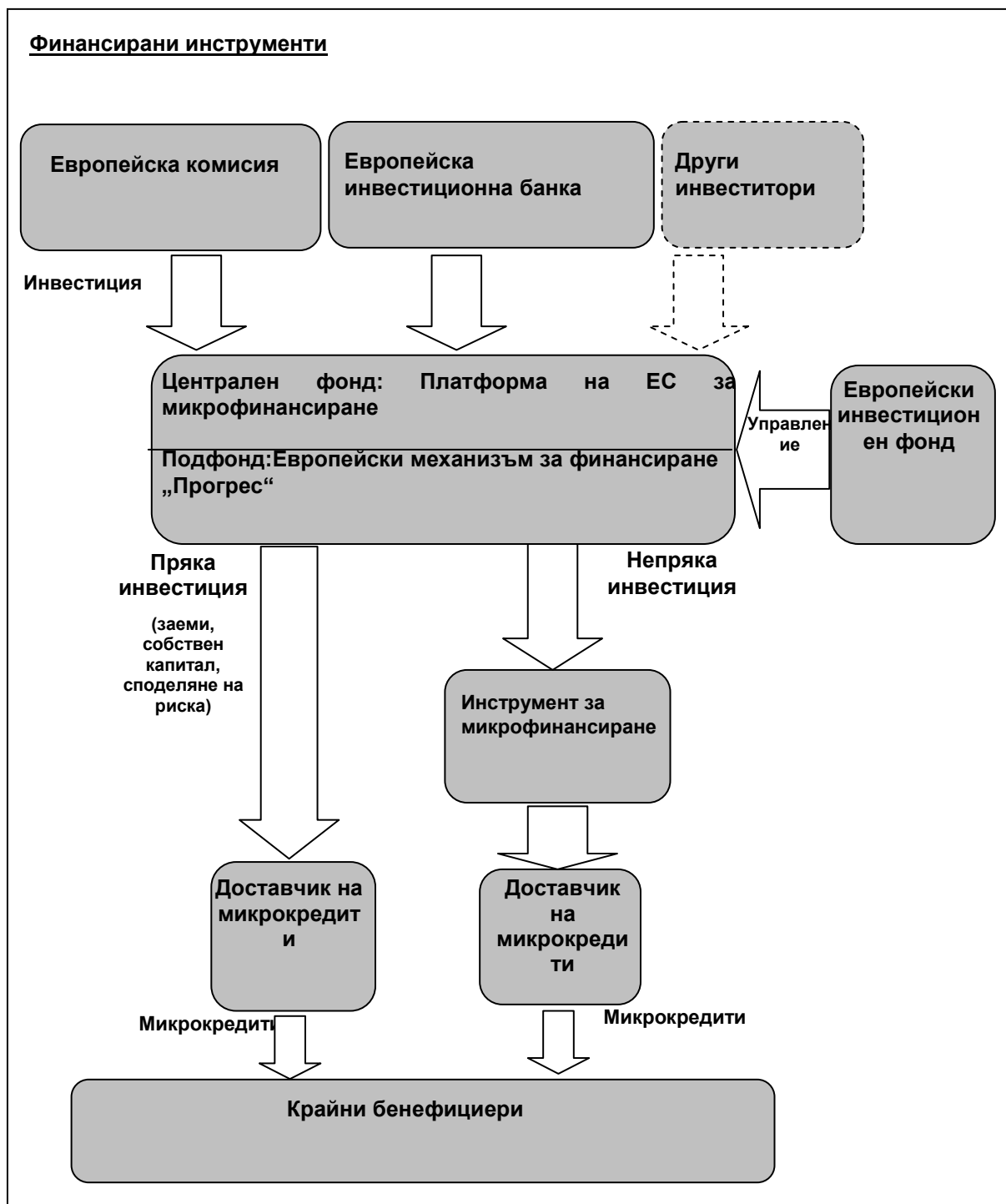
Допълнителност

В споразумението (регламента за управлението), с което ЕИФ се обвързва като управляващо дружество, се посочва, че оперативните споразумения, сключени с финансовите посредници, трябва да увеличат достъпа до инструментите за микрокредитиране и наличието им за крайните бенефициери, а не могат да заменят равностойните споразумения, сключени от посредниците в рамките на съществуващите европейски, национални или регионални инструменти.

Географски баланс

С оглед на установяване на географски баланс в ЕС излагането на посредниците във всяка отделна държава-членка не може да надвишава 10 % от общите цели

задължения от страна на инвеститорите.

4.3. Кой се възползва?

Както при гаранциите допустими са само доставчиците на микрокредитиране, чиито дейности са в съответствие с целта на Европейския механизъм за микрофинансиране „Прогрес“²⁴.

²⁴

Член 2 от Решението.

Предвид факта, че частта „финансирани инструменти“ влезе в действие едва в края на годината, в момента на съставянето на този доклад бе подписан само един договор — с българската институция за микрофинансиране *Микрофонд*²⁵.

Микрофонд е небанкова институция, започнала дейността си през 1999 г. с подкрепата на „Фонд за икономическо развитие Сорос“ (ФИРС) и с финансиране от Обединена българска банка и Райфайзенбанк. От 2003 г. дружеството е с правен статут на дружество с ограничена отговорност и е привлякло за заемодатели²⁶ няколко банки и ФИРС за инвеститор.

С относително малките си заеми, средно около 3 000 EUR, *Микрофонд* е насочен предимно към микропредприемачите и микропредприятията, които обикновено нямат достъп до други източници на финансиране²⁷. Докато другите доставчици на микрокредитиране се съсредоточават върху градските райони около София, *Микрофонд* има клонове в цяла България. Това му позволява да обхване и селски райони, където няма много банки, и да запълни празнината в предлагането на кредити. Клиентската му база включва значителен брой членове на ромската общност в България.

Първостепенният заем в размер на 3 млн. EUR от частта за финансираните инструменти от механизма за микрофинансиране „Прогрес“ ще позволи на *Микрофонд* да разшири дейностите си по микрокредитиране, особено в селските райони, както и да се насочи по-специално към ромската общност, която е изложена на особен риск от социално изключване, бедност и безработица.

Бъдещи трансакции

Няколко допълнителни операции са в напреднал етап на подготовка. На 13 декември 2010 г. съветът на директорите на ЕИФ одобри непряко дялово участие чрез инвестиране във фонд, установен в Обединеното кралство. През януари 2011 г. съветът на директорите на ЕИФ прие друго заявление за заем от румънска институция за микрофинансиране. Досега нито едно предложение не е било отхвърлено. Още четири доставчици на микрокредитиране потвърдиха интереса си към финансираните инструменти, а ЕИФ очаква още осем потенциални посредници да изразят интерес през 2011 г.

Прогнозата за трансакциите в рамките на FCP показва, че използването на финансирани инструменти ще бъде балансирано в географско отношение: въз основа на сегашните данни се очаква 48 % от трансакциите да бъдат с посредници в Западна Европа и 52 % — с посредници в Централна и Източна Европа.

5. МОНИТОРИНГ И ДОКЛАДВАНЕ

За да се гарантира постигането на целта на механизма за микрофинансиране „Прогрес“, а именно да се улесни наличността и достъпът до микрофинансиране за хора, които не

²⁵ Договорът е подписан на 18 февруари 2011 г.

²⁶ Deutsche Bank, Dexia Microcredit Fund, Oikocredit, Coop-Est и Alphabank.

²⁷ Най-големият доставчик на микрофинансиране в България е ПроКредит Банк с 78,59 % от пазара на микрокредити. Банката се е насочила по-скоро към МСП, отколкото към микропредприятията и микропредприемачите.

могат да се възползват от традиционните банкови услуги, за Комисията е от първостепенно значение да анализира усвояването на средствата и социално-икономическото въздействие на инструмента, по-специално за насърчаване на предприемачеството сред групите в неравностойно положение.

Затова от ЕИФ се изисква да представи полугодишни доклади за броя на заявленията за микрокредити, получени и отхвърлени на равнище посредници, за броя на споразуменията, сключени с крайните бенефициери, за географското и секторното разпределение на средствата и за общия брой и вид на бенефициерите. От своя страна, ЕИФ изисква финансовите посредници периодично да предоставят информация по тези въпроси.

Всяка година от ЕИФ се изисква да представи доклад за социалното въздействие на механизма за микрофинансиране „Прогрес“. За тази цел посредниците ще бъдат включени в събирането на информация относно социалния профил на крайните бенефициери, по-специално относно заетостта им към момента на подаването на заявлението, образователните им квалификации, пола и възрастта им, както и дали принадлежат към определена група (например хора с увреждания или малцинства). Информация за броя на служителите се събира на началната и крайната дата на микрокредита, за да се измери въздействието на механизма за микрофинансиране „Прогрес“ от гледна точка на създаването на работни места и за да се наблюдава устойчивостта на микропредприятията, които са получили подкрепа.

6. КОМУНИКАЦИОННА ДЕЙНОСТ

Създаването на Европейския механизъм за микрофинансиране „Прогрес“ събуди силен интерес от страна на финансовите посредници и частните лица, желаещи да започнат или да развият свой собствен бизнес. Комисията и ЕИФ обединиха усилията си, за да предоставят ясна информация за начина, по който работи механизмът. ЕИФ прави това чрез своя уебсайт и чрез преки контакти с посредниците. Комисията насочва усилията си в рамките на комуникационната си дейност към създателите на политики, ръководните органи на Европейския социален фонд (ЕСФ) и широката общественост. Машабната конференция на заинтересованите страни относно „микрофинансирането в Европа“, проведена в Брюксел на 9 и 10 ноември 2010 г.²⁸, ясно очерта по-тясното сътрудничество и координиране, с които са силно ангажирани всички отдели на Комисията, занимаващи се с микрофинансиране, за да се постигне взаимно допълване между различните инструменти. Всички участващи отдели на Комисията и групата на ЕИБ допринесоха за събитието, с което бе отбелязано началото на механизма за микрофинансиране „Прогрес“.

7. ВЗАИМНО ДОПЪЛВАНЕ И КООРДИНИРАНЕ С ДРУГИ ИНСТРУМЕНТИ

Създаването на Европейския механизъм за микрофинансиране „Прогрес“ доведе до консолидиране и рационализиране на финансирането и на гаранциите, предоставяни от Европейския съюз в подкрепа на микрофинансирането в ЕС.

²⁸ Уебстраница на конференцията с връзка към презентациите:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=836&langId=en&eventsId=300&furtherEvents=yes>.

Програмата за конкурентоспособност и иновации за периода 2007—2013 г. (ПКИ), която също се управлява от ЕИФ, е по-рано създаден инструмент за предоставяне на гаранции. В рамките на частта от ПКИ за гаранции за микрокредитиране ЕИФ осигурява гаранции по заеми на организации за микрокредитиране (финансови посредници), които предоставят на микропредприятията заеми в размер до 25 000 EUR. От септември 2010 г. механизмът за микрофинансиране „Прогрес“ е с приоритет за сделките по микрокредитиране. Това означава, че тези сделки могат да бъдат сключени в рамките на ПКИ само ако не е възможна трансакция по механизма за микрофинансиране „Прогрес“, например когато няма наличен бюджет по механизма, когато посредникът извършва дейност в държава извън ЕС и поради това не отговаря на условията на механизма за микрофинансиране „Прогрес“, когато сумата превишава пределно допустимата концентрация за всяка държава-членка или когато портфейлът на посредника е с предимно търговска насоченост. Операциите по JEREMIE²⁹ също допълват тези по механизма за микрофинансиране „Прогрес“. В рамките на структурните фондове и споделеното управление с държавите-членки JEREMIE има за цел да подобри достъпа до финансиране за разширяване на МСП и за инвестиции в иновации, както и да финансира създаването на нови предприятия, включително микропредприятията.

Предоставянето на подкрепа за изграждане на капацитет за небанкови доставчици на микрокредитиране само по себе си не е цел на механизма за микрофинансиране „Прогрес“, а на JASMINE³⁰ — инструмент, създаден от Комисията и групата на ЕИБ като тригодишен пилотен проект (2009—2011 г.), за да се предоставя техническа помощ и финансиране за небанкови доставчици на микрокредитиране, които са установени в ЕС. Комисията подкрепи компонента на JASMINE, свързан с техническата помощ, със средства (7 млн. EUR), предоставени от Европейския парламент на Комисията в рамките на подготвително действие по искане на Европейския парламент (ЕРПА). С тези средства се подпомага развитието на институциите за микрофинансиране в ЕС и те се използват от Комисията за предоставяне на първоначално финансиране за небанковите доставчици на микрокредитиране. В допълнение към първите две гаранции, получени от частта за гаранциите на механизма за микрофинансиране „Прогрес“, *microStart* и *Qredits* се възползваха също от 750 000 EUR в дялово участие и от заем от 750 000 EUR за изграждане на капацитет в рамките на ЕРПА. Неизразходвани средства по ЕРПА (3 млн. EUR) бяха разпределени към частта за финансираните инструменти от механизма за микрофинансиране „Прогрес“ поради съображения за ефективност.

Механизмът за микрофинансиране „Прогрес“ допълва също така ЕСФ, за който подкрепата на предприемачеството е сред приоритетите за програмния период 2007—2013 г. Общопризнато е, че шансът за успех на новосъздадените предприятия може да се увеличи при наличието на широкообхватна и висококачествена подкрепа за започване и развитие на бизнес, съобразена с нуждите на групите в неблагоприятно положение. 17 държави-членки са издигнали това в приоритет в оперативните си програми.

²⁹ Съвместни европейски ресурси за финансиране на микро-, малки и средни предприятия (*Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises*): http://www.eif.europa.eu/what_we_do/jeremie/index.htm.

³⁰ Съвместни действия в подкрепа на институциите за микрофинансиране в Европа (*Joint Action to Support Microfinance Institutions in Europe*): http://www.eif.europa.eu/what_we_do/microfinance/JASMINE/index.htm.

Комисията ще продължи да използва техническата помощ по ЕСФ, за да помогне на националните и регионалните органи в държавите-членки да подобрят качеството на системите за подкрепа на хората, желаещи да развият бизнеса си или да създадат предприятие. Помощта ще включва трансфер на добри практики за подобро достигане до целевите групи и за подобряване на многосекторното управление и управлението на няколко равнища.

Накрая, лицата, вземащи микрокредити, могат да получават отстъпка за лихвения процент съгласно възможност, предвидена в Регламента за ЕСФ³¹. Управляващите органи на ЕСФ в държавите-членки могат да създадат специфични дейности за микропредприемачите, с цел да покрият целия лихвен процент по кредитите или част от него, което ще намали финансовата тежест за микропредприемачите и следователно ще допълни механизма за микрофинансиране „Прогрес“. До този момент обаче нито една държава-членка не е посочила, че възнамерява да се възползва от тази възможност във връзка с механизма за микрофинансиране „Прогрес“.

8. ПЕРСПЕКТИВИ И ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Подписаните споразумения и прогнозите за трансакциите показват, че различните предлагани инструменти са привлекателни за широк кръг от посредници.

Очаква се около една трета от трансакциите в процес на подготовка да бъдат с банки и две трети — с небанкови институции. Що се отнася до финансираните инструменти, само 53 % от договорите (като обем) е вероятно да бъдат подписани с по-малки банки, а 47 % — с небанкови институции за микрофинансиране. Това означава, че първите трансакции ще бъдат добре балансирани от гледна точка на целевите видове посредници, което ще подпомогне достигането до широк кръг от микрозаематели, които са целевата група на механизма за микрофинансиране „Прогрес“.

До момента прогнозите за трансакциите сочат по-голям интерес към финансираните инструменти, отколкото към гаранциите, което означава, че начинът, по който средствата на ЕС са поделени между двата раздела на механизма за микрофинансиране „Прогрес“ (75 % срещу 25 %), е правилен. Сред спектъра на предлаганите по FCP продукти най-търсеният продукт, както се очакваше, бяха първостепенните заеми (63 %). Въпреки това всички налични финансови инструменти, а именно първостепенните заеми, подчинените заеми, заемите с подялба на риска и прякото и непрякото дялово участие, са включени в прогнозата за трансакциите, което показва, че широката гама от продукти отразява реалното търсене сред целевите посредници и способства за оптимизиране на въздействието на механизма в целия ЕС.

Комисията и ЕИФ очакват също задоволително усвояване на средствата. През периода 2010—2013 г. на механизма за микрофинансиране ще бъдат предоставяни всяка година 25 млн. EUR.

През 2010 г. 10 млн. EUR бяха заделени за гаранции, а 18 млн. EUR³² — за финансирани инструменти³³. Като се добавят 24-те млн. EUR, внесени от ЕИБ, общата сума на

³¹ Регламент (ЕО) № 1081/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2006 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1784/1999 (ОВ L 210, 31.7.2006 г., стр. 12).

³² 3 млн. EUR по ЕРРА.

разположение на FCP достига 42 млн. EUR. За 2011 г. Комисията пое задължения за почти 5 млн. EUR за гаранции³⁴ и 20 млн. EUR за финансирани инструменти.

Що се отнася до гаранциите, очаква се още 8 млн. EUR да бъдат усвоени през 2011 г., а прогнозата за трансакциите с финансирани инструменти сочи, че до края на годината ще бъдат усвоени 44 млн. EUR.

Чрез следващия годишен доклад, който ще бъде представен през юни 2012 г. въз основа на предоставените от ЕИФ доклади за прилагане за 2011 г., ще се оцени по-подробно достъпът до финансиране за отделните сектори и видове бенефициери, както географското и секторното разпределение. Докладът ще предостави и първите показатели за въздействието и устойчивостта на механизма за микрофинансиране „Прогрес“.

³³ За гаранциите в сметката на ЕИФ за механизма за микрофинансиране „Прогрес“ бяха внесени 6 млн. EUR. За финансираните инструменти бяха изтеглени 15 млн. EUR, а 3 млн. EUR бяха пренесени.

³⁴ Поетите задължения за гаранциите възлизат на 4 750 000 EUR. 250 000 EUR бяха заделени за мерки за подпомагане.